

The Rebbe

אחרון של פסח משיחות יום אחרון של פסח (בסעודת משיחה) ה'תנש"א 1991/

(א)	
Among the special qualities of the festival of Pesach—in the setting of this year: in relation to the days of the week, whose beginning (the first day of Pesach) and its conclusion (the last day of Pesach—in the Diaspora, and in Eretz Yisrael—Isru Chag) fall on Shabbos; and in relation to the Torah portion of the week—Parshas Shemini.	מהמעלות המיוחדות דחג הפסח - בקביעות שנה זו: בנוגע לימי השבוע שהתחלתו (יום ראשון דפסח) וסיומו (יום אחרון של פסח - בחוץ לארץ, ובארץ ישראל - אסרו חג) כיום השבת, ובנוגע לפרשת השבוע - בפרשת שמני.
And the connection and relevance between them (the setting on Shabbos and Parshas Shemini) is further emphasized in the change in the reading of Parshas Shemini (which occurs during Pesach) due to the setting of Pesach on Shabbos—that when Pesach falls on Shabbos, the Torah reading is "And it was on the eighth day" (for the span of three weeks) eight times.	והקשר והשייכות ששביניהם (הקביעות בשבת ובפרשת שמני) מדגש יותר בהשוואה בהקריאה דפרשת שמני (שחל בה חג הפסח) בגלל הקביעות דפסח בשבת - שפאשר חג הפסח חל ביום השבת קורין ויהי ביום השמיני" (במשך שלשה שבועות) שמונה פעמים.
And as is known, the saying: "Shemini, Shemonah, Shmanah" (Eighth—Eight—Fat/Abundant), that when the portion "And it was on the eighth day" is read eight times, the entire year becomes a "fat" year—that is, the concept of Shemini (eighth) extends in a manner of permanence (strength) over and through the entire year.	וכידוע הפתגם שמני שמונה שמנה", שפאשר קורין ויהי ביום השמיני" שמונה פעמים, נעשית השנה כלה (שמתחילה מחג הפסח, ראש השנה לרגלים) שנה שמנה, הינו, שהענין דשמני נמשך באפן של קביעות (חזקה) על וכל השנה כלה.
And since all matters of Torah (and in our case, the setting of the Yomim Tovim) are with utmost precision, it is logical to say that there is a connection and relevance between the setting of Pesach on Shabbos and its setting in Parshas Shemini (during which Pesach falls).	וכיון שכל עניני התורה (ובנדון דידן הקביעות דהימים טובים) הם בתכלית הדיק, מסתבר לומר, שיש קשר ושייכות בין הקביעות דחג הפסח בשבת לקביעות (בפרשת שמני) שבהם חל חג הפסח.
And one must understand the connection and relevance of the setting of Pesach on Shabbos and in Parshas Shemini—for at first glance, Shabbos and Shemini are two different matters, as it is known that the day of Shabbos is one of the seven days of Creation, the seven days of the cycle, whereas the eighth day is beyond the seven days of the cycle—	וצריך להבין הקשר והשייכות דהקביעות דחג הפסח בשבת ובפרשת שמני - דלכאורה שבת ושמני הם ב' ענינים שונים, כידוע שיום השבת הוא אחד משבעת ימי בראשית, שבעת ימי ההקף, ויום השמיני הוא למעלה משבעת ימי ההקף.
and to such an extent that all of the number seven is considered mundane, and the number eight is holy... for this number is designated to Him, may He be blessed.	ועד כדי כך, שכל מספר ז' חל ומספר שמני קדוש... כי "מספר זה מיוחד אליו ויתברך",

The Rebbe

אַחֲרֹן שֶׁל פֶּסַח מְשִׁיחוֹת יוֹם אַחֲרֹן שֶׁל פֶּסַח (בְּסֻדֵּי מְשִׁיחָה) ה'תשנ"א 1991/

That is, even the level of holiness of the day of Shabbos is connected to the world—to the perfection of the world, as our Sages said: “What was the world lacking? Rest. Shabbos came—rest came,” and it is incomparable to the holiness of Shemini, which is beyond the world—designated to Him, may He be blessed.	הֵינּוּ, שְׁגַם דְּרָגַת הַקְדָּשָׁה דִּיּוֹם הַשַּׁבָּת שִׁיכָת לְעוֹלָם, שְׁלֵמוֹת הָעוֹלָם, כְּמֵאמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל מָה הָיָה הָעוֹלָם חָסֵר מִנוּחָה בָּאת שַׁבָּת בָּאת מִנוּחָה, וְאֵינָה בְּעֶרְךָ לְגַבִּי הַקְדָּשָׁה דְּשִׁמְיָנִי שְׁלֵמָעֵלָה מִהָעוֹלָם, מִיחָד אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ.
(ב)	
And we may first explain the virtue of the setting of Pesach that falls on Shabbos, which we find in regard to the Counting of the Omer:	וְיֵשׁ לְבָאֵר תַּחֲלָה מַעֲלַת הַקְבִּיעוּת דְּפֶסַח שֶׁחַל בְּשַׁבָּת שֶׁמְצִינּוּ בְּנוֹגֵעַ לְסִפְרֵי הָעֹמֶר
On the verse, “And you shall count for yourselves from the morrow after the Shabbos... seven complete weeks they shall be,” it is brought in the Midrash: “When are they (complete)? When Yeshua and Shechanya are not among them.”	עַל הַפְּסוּק “וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת גּו' שִׁבְעַ שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה”, אֵיחָד בְּמִדְרַשׁ “אֵימָתִי (הֵן תְּמִימוֹת) בְּזֶמֶן שֶׁאֵין יֵשׁוּעַ וְשֶׁכְּנִיָּה בִּיְהִיָּהם”
And it is explained in the Matanos Kehunah (in the name of the Rokeach): When Rosh Chodesh Nissan comes on Shabbos, Pesach will come on Shabbos, and they will begin counting on Motzaei Shabbos, and then the Shabbosos are complete like the six days of Creation.	וּפְרָשׁ בְּמַתָּנוֹת כְּהֵנָּה (בְּשֵׁם הַרֹקַח): כְּשֶׁבֹא רֹאשׁ-חֹדֶשׁ נִסָּן בְּשַׁבָּת, יְבֹא פֶסַח בְּשַׁבָּת וַיִּתְחִילוּ לְסַפֵּר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאָז הַשַּׁבָּתוֹת הֵן תְּמִימוֹת כְּשֶׁשֶּׁשׁ יָמֵי בְּרֵאשִׁית
And it has been explained elsewhere that even though the interpretation of “from the morrow of the Shabbos” is (not from the Shabbos of Pesach, as was the opinion of the Baitusim, but rather) from the morrow of the Yom Tov (even when Pesach falls during the middle of the week, as in most years),	וְנִתְבָּאֵר בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁאֵף שֶׁהִפְרוּשׁ דְּ”מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת” הוּא (לֹא מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת שֶׁבְּפֶסַח, כְּדַעַת הַבַּיְתוּסִים, אֲלֵא) ”מִמָּחֳרַת הַיּוֹם טוֹב” (גַּם כְּשֶׁפֶסַח חָל בְּאַמְצַע הַשָּׁבִיעִי, כְּכֹרֵב הַשָּׁנִים
and the explanation of “complete weeks” is (not “complete like the six days of Creation,” but rather) weeks that are complete in their count (that did not lack even one day), and from evening to evening (at the time that you begin counting from the evening)—	וְהִפְרוּשׁ דְּ”שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת” הוּא (לֹא ”תְּמִימוֹת כְּשֶׁשֶּׁשׁ יָמֵי בְּרֵאשִׁית”, אֲלֵא) שְׁבִיעוֹת שְׁלֵמוֹת בְּמִנְיָנָם (שֶׁלֹּא חָסֵר יוֹם אֶחָד) וּבְמַעַת לַעַת (בְּזֶמֶן שֶׁאֵתָּה מִתְחִיל לְמִנּוֹת מִבְּעֶרֶב
—nevertheless, since the verse precisely states “And you shall count for yourselves from the morrow of the Shabbos... seven complete weeks they shall be,” it is understood that when Pesach falls on Shabbos and the counting begins on Motzaei Shabbos (literally “from the morrow of the Shabbos”), then there is a greater completeness in the “seven complete weeks.”	מִכָּל מָקוֹם, כִּיּוֹן שֶׁהִכְתוּב מִדִּיק “וּסְפַרְתֶּם לָכֶם – מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת גּו' שִׁבְעַ שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת תִּהְיֶינָה”, מוֹכֵן, שֶׁכְּאֲשֶׁר פֶּסַח חָל בְּשַׁבָּת וּמִתְחִילִים לְסַפֵּר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת (”מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת” כְּפִשּׁוּטוֹ) נִעֲשִׂית שְׁלֵמוֹת גְּדוּלָּה יוֹתֵר בִּ”שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת”
“Complete” (also) like the six days of Creation—complete in their completeness.	תְּמִימוֹת (גַּם) כְּשֶׁשֶּׁשׁ יָמֵי בְּרֵאשִׁית, תְּמִימוֹת שֶׁבְּתְּמִימוֹתָן

The Rebbe

אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח מְשִׁיחוֹת יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח (בְּסֻדֵּי מְשִׁיחָה) ה'תשנ"א / 1991

And this requires explanation and clarification: What is the reason that the commandment of the Counting of the Omer—which applies in all years—is written in the Torah in a wording that emphasizes an extra completeness that is only applicable in specific years in which Pesach falls on Shabbos?	וְדָרוּשׁ בְּאוֹר וְהִסְבֵּר: מֵהוּ הַטַּעַם שֶׁהֲצֻוּ דִּסְפִירַת הָעֹמֶר שֶׁבְּכָל הַשָּׁנִים נִכְתָּב בַּתּוֹרָה בְּלִשׁוֹן שְׂמֻדָּגִישׁ שְׁלֵמוֹת יִתְּרָה שְׂשִׁיכֶת בְּשָׁנִים מִיְחָדוֹת שֶׁבָּהֶן חָל פֶּסַח – בְּשַׁבָּת
“And you shall count for yourselves from the morrow of the Shabbos... seven complete weeks they shall be,” where the beginning of the count is literally from “the morrow of the Shabbos,” and then the weeks are complete like the six days of Creation?	וּסְפִירָתָם לָכֵם מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת גּו' שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת, שֶׁהִתְחַלַּת הַסְפִירָה הִיא מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת" (בְּפִשּׁוּטוֹ), וְאִיזִי הַשַּׁבָּתוֹת הֵן תְּמִימוֹת כְּשִׁשָּׁת יָמֵי בְּרָאשִׁית?
And it is logical to say, that the completeness of Shabbos (which is alluded to in the language of the verse “And you shall count for yourselves from the morrow of the Shabbos... seven complete weeks”) pertains to the general concept of the Counting of the Omer in all years—	וּמִסְתַּבֵּר לִדְמוֹת, שֶׁהַשְּׁלֵמוֹת דְּשַׁבָּת (שֶׁנִּרְמְזוֹת בְּלִשׁוֹן הַפָּתוּב “וּסְפִירָתָם לָכֵם מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת גּו' שֶׁבַע שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת”
but this matter is revealed with greater emphasis when Pesach falls on Shabbos, and from this we learn also regarding the general idea of the Counting of the Omer in other years, as will be explained below.	שִׁיכֶת לְכַלּוֹת הָעֲנָן דִּסְפִירַת הָעֹמֶר בְּכָל הַשָּׁנִים, אֲלֹא שֶׁעֲנָנוּ זֶה מִתְגַּלֶּה בְּהַדְגָּשָׁה יִתְרָה כְּשֶׁפֶסַח חָל בְּשַׁבָּת, וּמִזֶּה לְמִדִּים גַּם בְּנוֹגַע לְכַלּוֹת הָעֲנָן דִּסְפִירַת הָעֹמֶר בְּשָׁאֵר הַשָּׁנִים, כְּדִלְקַמֵּן.
(ג)	
And it will be understood by first examining the precision in the wording of the verse: “And you shall count for yourselves from the morrow...” (from the day after the previous one, and not “from such-and-such a day” ²²)—that the Counting of the Omer is from the day after Pesach—	וְיֻכַּן בְּהִקְדָּם הַדְיוּק בְּלִשׁוֹן הַפָּתוּב “וּסְפִירָתָם לָכֵם מִמָּחָרַת גּו'” (מִמָּחָרַת הַיּוֹם שֶׁלִּפְנֵי, וְלֹא מִיּוֹם שֶׁסְפִירַת הָעֹמֶר הִיא – ²² – פְּלוֹנִי מִמָּחָרַת הַפֶּסַח
But seemingly this requires understanding. It is known that the festival of Pesach is named for dilug (leaping over) and pesichah (skipping)—its theme is the revelation of G-dliness that transcends the world: the King of kings, the Holy One Blessed be He, revealed Himself to them (in His glory and essence) and redeemed them—	דִּלְכָאוּרָה צָרִיךְ לְהַבִּין: יָדוּעַ שֶׁחַג הַפֶּסַח עַל־שֵׁם הַדְּלוּג וְהַפְּסִיחָה – עֲנִינָנוּ: גְּלוּי אֱלֻקוֹת שֶׁלְמַעֲלָה מִהָעוֹלָם – נִגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, (בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ) וּגְאָלָם
Whereas the Counting of the Omer is the work of man: refining and elevating the seven middos (which are composed of seven—from chesed within chesed to malchus within malchus—each day of the 49 days brings the refinement of one specific trait), both the refinement of the middos within the soul of	מֵה־שְׂאִי־כֹן סְפִירַת הָעֹמֶר – עֲנִינָה: עֲבוּדַת הָאָדָם בְּבִרְרוֹ וְהַעֲלָאתָ ז' הַמִּדּוֹת (שֶׁכְּלוּלִים מִז' – מִחֶסֶד שֶׁבְּחֶסֶד עַד מַלְכוּת שֶׁבְּמַלְכוּת – שֶׁבְּכָל יוֹם מִמָּט הַיָּמִים נַעֲשֶׂה הַבִּרְרוֹ דְּמִדָּה פְּרָטִית), הֵן בִּרְרוֹ הַמִּדּוֹת שֶׁבְּנִפְשׁ הָאָדָם, וְהֵן בִּרְרוֹ הָעוֹלָם כָּלֵל, שֶׁנִּבְרָא עַל־יְדֵי ז' הַמִּדּוֹת דִּלְמַעֲלָה

The Rebbe

אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח מְשִׁיחוֹת יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח (בְּסֻדֵּת מְשִׁיחָה) ה'תשנ"א 1991

man, and the refinement of the world as a whole, which was created through the seven supernal middos.	
(As we say in the prayer after the Counting of the Omer: "That the souls of Your people Israel be purified... and I shall be purified and sanctified with the supernal holiness, and through this, abundant flow shall be drawn into all the worlds").	כְּמוֹ שְׂאוּמֵרִים בְּנֶסֶח הַתְּפִלָּה שֶׁלְאַחֲרֵי סְפִירַת הָעֹמֶר: "שִׁיטְהֵרוּ נַפְשוֹת עַמִּי יִשְׂרָאֵל... וְאֲנִי אֶשְׁתָּהַר וְאֶתְקַדַּשׁ בְּקִדְשָׁהּ שְׁלִמְעֵלָה, וְעַל־יְדֵי זֶה יִשְׁפַע שְׁפַע רַב בְּכָל (הָעוֹלָמוֹת).
And since Pesach and the Counting of the Omer are different and contrasting matters—why is it emphasized that the Counting of the Omer is from the day after (in direct proximity and continuation of) Pesach?	וְכִיּוֹן שֶׁפֶסַח וְסְפִירַת הָעֹמֶר הֵם עֲנִינִים שׁוֹנִים וְחִלּוּקִים זֶה־מִּזֶּה – מִהִי הַהִדְגָּשָׁה שֶׁסְפִירַת הָעֹמֶר הִיא מְמַחֶרֶת ((בְּסֻמִּיכוֹת וּבְהִמְשָׁךְ לְפֶסַח
And one may further ask: this question is emphasized even more by the precision in the wording "from the morrow of the Shabbos" (and not "from the morrow of the Yom Tov")—for here, the festival of Pesach is referred to as "Shabbos"!	וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף: שֶׁשָּׂאֵלָה זוֹ מְדַגֶּשֶׁת יוֹתֵר בְּדִיוֹק הַלְשׁוֹן "מִמָּחָרֵת הַשַּׁבָּת" (וְלֹא "מִמָּחָרֵת הַיּוֹם־טוֹב") – שֶׁחֵג הַפֶּסַח נִקְרָא כָּאֵן בְּשֵׁם "שַׁבָּת"
For the difference between Yomim Tovim—whose beginning is with Pesach, the "Rosh HaShanah for festivals"—and Shabbos, is that the holiness of Yomim Tovim depends on the Beis Din (i.e., the work of man), as it is written ²⁶ "The appointed festivals of Hashem that you shall declare," [which is] read as "you shall declare them"—Israel sanctifies the times ²⁸ ,	שֶׁהָרִי חִלּוּק בֵּין יָמִים־טוֹבִים – שֶׁהַתְּחִלָּתָם בְּחֵג הַפֶּסַח, "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְרִגְלִים" – לְשַׁבָּת, הוּא: שֶׁקִּדְשָׁת הַיָּמִים־טוֹבִים תְּלוּיָהּ בְּבֵית־דִּין (עֲבוּדַת הָאָדָם), כְּמוֹ "מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ" ²⁶ שֶׁכְּתוּב אֲתָם – קָרִי בֹה "תִּקְרְאוּ אֲתָם" – יִשְׂרָאֵל אֲנִהוּ ²⁸ דְּקִדְשִׁינָהוּ לְזִמְנִים
whereas Shabbos is sanctified and stands [on its own] from above ²⁹ . And yet, the verse emphasizes that the Counting of the Omer (which is man's avodah) is from the morrow (in continuation of) the Shabbos.	מִה־שָּׂאוּ־יָכֵן שַׁבָּת – שֶׁמְקִדָּשָׁא מְלִמְעָלָה). וְאַף־עַל־פִּי־כֵן, ²⁹ וְקִימָא מְדַגֵּישׁ הַכְּתוּב שֶׁסְפִירַת הָעֹמֶר (עֲבוּדַת הָאָדָם) הִיא ("מִמָּחָרֵת" (בְּסֻמִּיכוֹת וּבְהִמְשָׁךְ לְשַׁבָּת
(ד)	
And one may say the explanation of this is:	וַיֵּשׁ לוֹמֵר הַבְּאוּר בְּזֶה
In the emphasis of the connection of the Counting of the Omer to the festival of Pesach (that the Counting of the Omer is from the morrow of Pesach)—is alluded the inner content and novelty of the Counting of the Omer: that the work of man (the Counting of the Omer) is (not only in matters related to the boundaries of man and the world, but also) in drawing and revealing matters that transcend the boundaries of man and the world.	בְּהִדְגָּשָׁת הַשִּׁיכוֹת דְּסְפִירַת הָעֹמֶר לְחֵג הַפֶּסַח (שֶׁסְפִירַת הָעֹמֶר הִיא מְמַחֶרֶת הַפֶּסַח) – מְרוֹמָז הַתּוֹכֵן וְהַחֲדוּשׁ שֶׁבְּסְפִירַת הָעֹמֶר: שֶׁעֲבוּדַת הָאָדָם (סְפִירַת הָעֹמֶר) הִיא (לֹא רַק בְּעֲנִינִים הַשִּׁיכִים לְגִדְרֵי הָאָדָם וְהָעוֹלָם, אֲלָא גַם) בְּהִמְשָׁכָה וּגְלוּי הָעֲנִינִים שֶׁלִּמְעָלָה מִגִּדְרֵי הָאָדָם וְהָעוֹלָם.

The Rebbe

אַחֲרֹן שֶׁל פֶּסַח מְשִׁיחוֹת יוֹם אַחֲרֹן שֶׁל פֶּסַח (בְּסֻדֵּי מְשִׁיחָה) ה'תשנ"א / 1991

That is, the matters of Pesach that transcend the world—which were revealed by the Holy One Blessed Be He—will be drawn and revealed inwardly (in the person and in the world) through the work of man.	הֵינּוּ, שְׁעֵנִי חַג הַפֶּסַח שֶׁלְמַעֲלָה מִהָעוֹלָם שֶׁנִּתְגַּלֵּי עַל-יְדֵי הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא – יוֹמָשְׁכוּ וְיִתְגַּלּוּ בְּפִנְיָמוֹת (בְּאָדָם וּבָעוֹלָם) עַל-יְדֵי עֲבוֹדַת הָאָדָם.
Through this, both virtues are combined: the revelation of G-dliness beyond the world, and simultaneously—it is drawn and penetrates into the structure of the world through man's avodah within the world.	שְׁעַל-יְדֵי זֶה יִשָּׁנָם ב' הַמַּעֲלוֹת גַּם יַחַד: גָּלוּי אֱלֻקוֹת שֶׁלְמַעֲלָה מִהָעוֹלָם, וּבִיחַד עִם זֶה – נִמְשָׁךְ וְחוֹדֵר בְּגִדְרֵי הָעוֹלָם וְעַל-יְדֵי עֲבוֹדַת הָאָדָם בְּעוֹלָם.
This idea is alluded to and explained in the verse: “And you shall count for yourselves from the morrow of the Shabbos... seven complete weeks shall there be, until the morrow of the seventh Shabbos you shall count fifty days.”	וְעִנֵּן זֶה מְרוֹמָז וּמְבֹאָר בַּפֶּסוּק: “וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת גּו', שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה עַד מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם”
“From the morrow of the Shabbos” means from a level beyond Shabbos—that is, a level that is even above the perfection of the world (Shabbos), entirely beyond worldly boundaries.	“מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת” – פְּרוּשׁוֹ: מִבְּחִינָה שֶׁלְמַעֲלָה מִהַשַּׁבָּת, הֵינּוּ – בְּחִינָה שֶׁלְמַעֲלָה גַּם מִהַשְּׁלֵמוֹת דְּעוֹלָם (שַׁבָּת), לְמַעֲלָה לְגַמְרֵי מְגִדְרֵי הָעוֹלָם.
This is why the verse emphasizes the connection to Pesach by using the term “from the morrow of the Shabbos,” and not “from the morrow of the Yom Tov”—to point to the greatness of the Pesach revelation: that it is not only above Yom Tov (which depends on the actions of Bnei Yisrael), but even higher than Shabbos (which is inherently holy), completely beyond the limits of the world.	וְזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁהִכְתּוּב מְדַגֵּישׁ הַשִּׁיכוֹת לַחַג הַפֶּסַח בְּלִשׁוֹן “מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת” וְלֹא “מִמָּחָרַת הַיּוֹם-טוֹב” – לְהוֹרֹת עַל מַעֲלַת הַגָּלוּי דְּחַג הַפֶּסַח: שֶׁהוּא לְמַעֲלָה (לֹא רַק מִיּוֹם-טוֹב שֶׁתְּלוּי בְּעֲבוֹדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, אֲלָא) לְמַעֲלָה גַּם מִשַּׁבָּת שֶׁמְקוֹדֵשׁא וְקִימָא – לְמַעֲלָה לְגַמְרֵי מְגִדְרֵי הָעוֹלָם.
And regarding this it is said, “And you shall count for yourselves from the morrow of the Shabbos”—that the work of the Counting of the Omer is to draw from that level beyond worldly boundaries (“from the morrow of the Shabbos”) so that it should be revealed and penetrate into the structure of the world—“seven Shabbosos”—	וְעַל-זֶה נֶאֱמַר: “וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת” – שֶׁהַעֲבוֹדָה דְּסִפּוּרַת הָעֹמֶר הִיא: לְהַמְשִׁיךְ מִבְּחִינָה שֶׁלְמַעֲלָה מְגִדְרֵי הָעוֹלָם – “מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת” – שֶׁתִּתְגַּלֶּה וְיִתְחַדֵּר בְּגִדְרֵי הָעוֹלָם – “שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת”
And through this, the “seven Shabbosos” become “complete”—since in these seven Shabbosos (the structure of the world) is drawn and revealed and fully penetrates the ultimate completeness—temimos—which is beyond the structure of the world.	וְעַל-יְדֵי זֶה – “שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת” – תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה, כִּיּוֹן שִׁבְ"שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת" (גִּדְרֵי הָעוֹלָם) נִמְשָׁךְ וְנִתְגַּלֶּה – וְעַד שֶׁנַּעֲשִׂים חֲדוּרִים בְּהַשְּׁלֵמוֹת הָאֲמִתִּית ("תְּמִימֹת") שֶׁלְמַעֲלָה מְגִדְרֵי הָעוֹלָם.

The Rebbe

אַחֲרוֹן שָׁל פֶּסַח מְשִׁיחוֹת יוֹם אַחֲרוֹן שָׁל פֶּסַח (בְּסֻדֵּי מְשִׁיחָה) ה'תשנ"א / 1991

And the verse continues: "until the morrow of the seventh Shabbos, you shall count fifty days"—that through this, one reaches a level even beyond the seventh Shabbos ("the morrow of the seventh Shabbos")—which is the concept of the Fiftieth Gate (Tis'peru chamishim yom) of Binah, which has no comparison to the seven middos through which the world was created.	וּמִמְשִׁיךְ בְּכַתוּב: "עַד מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת תִּסְפְּרוּ חֲמִישִׁים יוֹם" — שְׁעַל־יְדֵי זֶה בָּאִים לְבַחֲנָה שְׁלִמְעֵלָה יוֹתֵר מִהַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת ("מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִת"), שְׁזֶהוּ עֲנֵן "שְׁעַר הַחֲמִישִׁים" ("תִּסְפְּרוּ חֲמִישִׁים יוֹם") דְּבִינָה — שְׁאִין עֲרֹף לְשַׁבְּעַת הַמִּדּוֹת שֶׁבִּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם.
And this is the true completion of the world, achieved through the avodah of the Counting of the Omer ("seven complete weeks shall there be")—in which also the level beyond the boundaries of the world is drawn and revealed: this is the revelation of Matan Torah.	זֶהוּ הַשְּׁלֵמוֹת הָאֲמִתִּית דְּהָעוֹלָם — שְׁנַעֲשִׂית עַל־יְדֵי הָעֲבוּדָה דְּסִפִּירַת הָעֹמֶר ("שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת תִּמְיִמֹת שְׁנִמְשֹׁךְ וּמִתְגַּלָּה בּוֹ גַם — ³¹ ³¹") (תְּהִינָה" הַבַּחֲנָה שְׁלִמְעֵלָה מִגְדְּרֵי הָעוֹלָם — שְׁזֶהוּ הַגְּלוּי דְּמִתְן־תּוֹרָה.
(ה)	
And this concept is visibly evident in a Pesach that falls on Shabbos:	וְעֵנֵן זֶה נִפָּר בְּגִלוּי בְּפֶסַח שֶׁחַל בְּשַׁבָּת
And first by way of introduction—even though in the Midrash is explained only the perfection of the days of the counting (that when the counting begins on Motzaei Shabbos, the Shabbosos are complete like the six days of Creation), nevertheless, since this quality exists when Pesach falls on Shabbos, it is logical to say that the perfection is also in the Pesach itself.	וּבְהַקְדָּם — שְׁאֵף שְׁבַמְדְּרִשׁ נִתְפָּרֵשׁ רַק הַשְּׁלֵמוֹת דִּימִי הַסִּפִּירָה, שְׁכַשְׁתִּיחִילוֹ לְסִפּוֹר בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, וְאִזּוֹ הַשַּׁבָּתוֹת הֵן תְּמִימוֹת כְּשִׁשְׁתַּת יְמֵי בְּרָאשִׁית — מִכָּל־מְקוֹם, כִּיּוֹן שְׁמַעֲלָה זֶה הִיא כְּשֶׁחַל פֶּסַח בְּשַׁבָּת, מִסִּתְּפֵר לּוֹמֵר, שֶׁהַשְּׁלֵמוֹת הִיא גַם בְּפֶסַח עֲצָמוֹ.
Because, according to the interpretation of "Shabbosos Temimos" being like the six days of Creation, the meaning of "mimacharas haShabbos" (i.e., Pesach) is "mimacharas Shabbos Bereishis" (i.e., a Pesach that falls on Shabbos).	כִּי, לְהַפְרוּשׁ דְּ"שַׁבָּתוֹת תְּמִימוֹת" — כְּשִׁשְׁתַּת יְמֵי בְּרָאשִׁית — הַפְרוּשׁ דְּ"מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת" (פֶּסַח) הוּא ("מִמָּחָרַת") שַׁבָּת בְּרָאשִׁית (פֶּסַח שֶׁחַל בְּשַׁבָּת).
And the explanation in this: regarding the festival of Pesach—when it falls on Shabbos, the dilug and pesichah (i.e., leaping and skipping; Pesach) is openly recognizable even with respect to the perfection of Shabbos itself (mimacharas haShabbos), meaning: transcendence beyond the structure of the world.	וְהַסְבָּרָה בְּזֶה: בְּנִגְעַת לַחַג הַפֶּסַח — כְּשֶׁחַל בְּשַׁבָּת — נִפָּר בְּגִלוּי הַדְּלוּג וְהַפְסִיחָה (פֶּסַח) גַּם לְגַבִּי הַשְּׁלֵמוֹת דְּשַׁבָּת ("מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת"), הֵינּוּ — דְּלוּג וְפְסִיחָה לְמַעַלָּה מִגְדְּרֵי הָעוֹלָם.
And regarding the days of the Omer count—when the count begins on Motzaei Shabbos ("mimacharas haShabbos" in its literal sense), and then the Shabbosos are complete like the six days of Creation—it is visibly evident that the level above the structure of the world ("mimacharas haShabbos") is drawn and penetrates the structure of the world ("yemei Bereishis").	וּבְנִגְעַת לִימֵי הַסִּפִּירָה — שְׁכַשְׁתִּיחִלָּה דְּהַסִּפִּירָה הִיא בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת ("מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת" כְּפִשּׁוּטוֹ), וְאִזּוֹ הַשַּׁבָּתוֹת הֵן תְּמִימוֹת כְּשִׁשְׁתַּת יְמֵי בְּרָאשִׁית — נִפָּר בְּגִלוּי שְׁבַחֲנָה שְׁלִמְעֵלָה מִגְדְּרֵי הָעוֹלָם ("מִמָּחָרַת הַשַּׁבָּת") (נִמְשָׁכַת וְחוֹדֶרֶת בְּגִדְרֵי הָעוֹלָם) ("יְמֵי בְּרָאשִׁית").

The Rebbe

אחרון של פסח משיחות יום אחרון של פסח (בסעודת משיחה) ה'תנש"א 1991/

From this it is understood that the two endpoints of the general concept of the Counting of the Omer (in all years)—the revelation of a level above the world (“mimacharas haShabbos”) and its drawing into the structure of the world (“sheva Shabbasos”)—are visibly and emphatically manifest in a Pesach that falls on Shabbos.	ומזה מוכן שבי' הקצוות שבכללות הענין דספירת העמר (בכל השנים) – גלוי בחינה שלמעלה מהעולם (“ממחרת השבת”), והמשכתה בגדרי העולם (“שבע שבתות”) – נפרים בגלוי ובהדגשה בפסח שחל בשבת.
(1)	
And in greater detail—the perfection of the days of the counting in a Pesach that falls on Shabbos is emphasized specifically in the days of the Omer that fall during the festival of Pesach itself:	ובפרטיות יותר – מדגשת השלמותדימי הספירה בפסח: שחל בשבת בימי הספירה שבחג הפסח עצמו
The days of the Omer during Pesach—from the second day of Pesach (“mimacharas haShabbos”) until Acharon Shel Pesach (in the Diaspora; and in Eretz Yisrael—Isru Chag)—are seven days, which constitute one complete week, in which the counting (and refinement) of all details of the seven middos within the trait of chesed (from chesed within chesed to malchus within chesed) is completed.	ימי הספירה שבחג הפסח – מיום שני דפסח (“ממחרת השבת”) עד אחרון של פסח (בחוץ לארץ, ובארץ ישראל – אסרו חג) – הם שבעה ימים שהם “שבווע אחד” – שבו נשלמת הספירה (והברור) דכל פירטי שבעת המדות שבמדת החסד (מחסד שבחסד עד מלכות שבחסד),
This trait—being the first and most essential one—[is called] “yoma d’azil im kolhu yomin” [=the day that accompanies all other days] (a reflection and semblance of the perfection of all the days of the counting).	המדה הראשונה והעקרית – “יומא דאזיל עם כלהו (יומין)” (מעין ודגמת השלמות דכל ימי הספירה)
And when the structure of the seven days of Sefirah within Pesach (from the second day of Pesach until Acharon Shel Pesach) corresponds to the seven days of the week (as in a year when Pesach falls on Shabbos), then both endpoints of the Sefiras HaOmer process are manifest in a clear and emphasized manner:	וכשהקביעות דשבעת ימי הספירה דחג הפסח (מיום שני דפסח עד אחרון של פסח) היא בהתאם לשבעת ימי השבוע (כפסח חל בשבת) – נפרים בגלוי ובהדגשה ב' הקצוות שבספירת העמר
The revelation of a level beyond the world—“mimacharas haShabbos”—on the first day of Pesach which falls on Shabbos (leaping and skipping even relative to the perfection of the world, i.e. Shabbos); and all the more so on Acharon Shel Pesach (the culmination and completion of the festival) which falls on Shabbos—where it is revealed even more clearly that it is entirely beyond the structure of the world—being the eighth day of Pesach, the aspect of Shemini that is beyond the seven-day cycle (even relative to the seven days of Pesach, whose theme is itself transcendence beyond the world);	גלוי בחינה שלמעלה מהעולם – “ממחרת השבת” – ביום ראשון דפסח שחל בשבת – דלוג ופסיקה גם לגבי שלמות העולם (שבת), ועל אחת כמה וכמה – ביום אחרון של פסח (גמר ושלמות חג הפסח) שחל בשבת – שנפר בגלוי עוד יותר שהוא למעלה מגדרי העולם לגמרי – להיותו “יום שמיני דפסח”, בחינת “שמיני” שלמעלה משבעת ימי ההקף (אפלו ביחס לשבעת ימי הפסח – שענינם דלוג ופסיקה – למעלה מהעולם).

The Rebbe

אחרון של פסח משיחות יום אחרון של פסח (בסעודת משיחה) ה'תנש"א 1991

And its drawing into the structure of the world—"seven Shabbosos": that the dilug and pesichah (leap and skip) of Pesach (that falls on Shabbos) itself—which begins primarily from the second day of Pesach and extends also to the first day—is carried through the seven days of the week, the structure of the world.	והמשכתה בגדרי העולם – "שבע שבבות" – שהדלוג ופסיחה בפסח (שחל בשבת) עצמו [שעקרו מיום שני דפסח – דלוג ופסיחה גם לגבי יום ראשון דפסח – והולך ומוסיף בהדלוג ופסיחה במשך שבועה ימים] – הוא בשבועת ימי השבוע – גדרי העולם.
And not only that—it is drawn into the seven middos within the attribute of chesed, through which the world was built, as it is written: "For I said, 'the world is built through chesed.'"	ולא עוד אלא – שנמשך בשבועת המדות שבמדת החסד – שעל ידיה נעשה בנין העולם, כמו שכתוב: "כי אמרתי עולם חסד יבנה"
And from this, it is also understood regarding the building of the world through the avodah of man—that its essence is through the avodah of refining the trait of chesed.	ומזה מובן גם בנוגע לבנין העולם על-ידי עבודת האדם – שעקרו על-ידי העבודה בברור מדת החסד.
(ז)	
And in even more specific detail (regarding the festival of Pesach itself)—with regard to the last (eighth) day of Pesach that falls on Shabbos:	ובפרטיות יותר (בחג הפסח עצמו) – בנוגע לאחרון (שמני) של פסח שחל בשבת
Above all—the level of "Shemini" (eighth) that transcends the seven-day cycle of Pesach is drawn into and penetrates the day of Shabbos, on which the completion is effected ("Vayechulu") of all six days of Creation—the perfection of the world (including, and particularly, the perfection of the world that comes through the work of man, as our Sages said: "Whoever recites Vayechulu on Friday night... is considered a partner with the Holy One, blessed be He, in the work of Creation").	לכל לראש – שבת חינת "שמני" שלמעלה משבועת ימי ההקף דפסח – נמשכת וחודרת ביום השבת, שבו נעשית השלמות ("ויכלו") דכל ששת ימי בראשית – שלמות העולם (כולל ובמיוחד – שלמות העולם שעל-ידי עבודת האדם, כמאמר רבותינו ז"ל: "כל האומר ויכלו בערב שבת... נעשה שותף (להקדוש-ברוך-הוא במעשה בראשית").
And further—and most essential: Acharon Shel Pesach is the second Yom Tov (of the Diaspora) of Shevi'i Shel Pesach, on which there was the conclusion and completion of the Exodus from Egypt—through the splitting of the sea.	ועוד ועקר: אחרון של פסח הוא יום-טוב שני (של גלויות) ד"שביעי של פסח" – שבו היתה (גמר ושלמות) הציאה ממצרים על-ידי קריעת ים סוף.
And it is explained in Chassidic discourses that at the splitting of the sea, the connection was effected between sea and dry land—between the concealed world and the revealed world, Atzilus and Beriah-Yetzirah-Asiyah. And within this itself there are two approaches:	ומבואר בדרושי חסידות שבקריעת ים סוף נעשה החבור דים ויבשה – עלמא דאתפסא ועלמא דאתגליא, אצילות ובריאה-יצירה-עשיה
(a) the view of the Zohar, that the connection is in a manner of elevation from below to above; (b) the view of the Arizal, that the connection is in a manner of drawing from above to below.	ובנה גופא בשני אפנים: (א) דעת הזוהר שהחבור הוא באפן של העלאה מלמטה למעלה, (ב) דעת האריז"ל שהחבור הוא באפן של המשכה מלמעלה למטה.

The Rebbe

אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח מְשִׁיחוֹת יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח (בְּסֻדֵּי מְשִׁיחָה) ה'תשנ"א / 1991

And “both are the words of the living G-d” ⁵² —that the connection is in both modes: from above to below and from below to above.	— ⁵² וְאֵלּוּ דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים שֶׁהַחֲבִיר הוּא בְּשְׁנֵי הָאִפְּסִים: מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה וּמִלְּמַטָּה לְמַעְלָה.
And from this it is understood that also in the splitting of the sea (which is the essence of Shevi'i Shel Pesach, of which Acharon Shel Pesach is the second Yom Tov of the same) there is clearly emphasized a level that is beyond the world, which is drawn and penetrates into the framework of the world.	וּמִזֶּה מוֹכֵן שֶׁגַּם בְּקִרְיַת יָם סוּף (עֲנִינּוֹ שֶׁל “שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח” – “אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח” הוּא הַיּוֹם-טוֹב הַשְּׁנִי שֶׁלּוֹ) – מִדָּגֵשׁ גְּלוֹי בְּחִינָה שֶׁלְּמַעְלָה מִהָעוֹלָם שֶׁנִּמְשָׁכֶת וְחוֹדֶרֶת בְּגִדְרֵי הָעוֹלָם.
Since the connection between sea (a level beyond the world) and dry land (the world) is both in a way of revelation and drawing from above (in which the loftiness of light beyond the world’s boundaries is emphasized), and also in a way of elevation from below to above (in which its drawing through and within worldly bounds is emphasized).	כִּינּוֹן שֶׁהַחֲבִיר דָּיֵם (בְּחִינָה שֶׁלְּמַעְלָה מִהָעוֹלָם) וְיִבְשָׁה (עוֹלָם) – הוּא הֵן בְּאִפְּן שֶׁל גְּלוֹי וְהִמְשָׁכָה מִלְּמַעְלָה (שְׂבִיחָה מִדָּגֵשׁת מַעְלַת הָאוֹר לְמַעְלָה מִגִּדְרֵי הָעוֹלָם), וְהֵן בְּאִפְּן שֶׁל הַעֲלָאָה מִלְּמַטָּה לְמַעְלָה (שְׂבִיחָה מִדָּגֵשׁת הַמְשָׁכָתוֹ מִצַּד וּבְגִדְרֵי הָעוֹלָם).
And it can be added that this concept is also emphasized in the connection between Shevi'i Shel Pesach and Acharon Shel Pesach (two days of one Yom Tov) ⁵³ —that the Yom Tov of Shevi'i Shel Pesach is from the Torah, in which is emphasized primarily the revelation from above;	וְיֵשׁ לְהוֹסִיף: שֶׁעֲנִינּוֹ זֶה מִדָּגֵשׁ גַּם בְּחֲבִיר דְּ“שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח” וְ“אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח” (ב' יָמִים דְּיּוֹם-טוֹב שֶׁהַיּוֹם-טוֹב דְּ“שְׁבִיעִי שֶׁל – ⁵³ אַחֲד פֶּסַח” הוּא מִן הַתּוֹרָה – שָׁבוּ מִדָּגֵשׁ בְּעֶקֶר הַגְּלוֹי מִלְּמַעְלָה,
whereas the Yom Tov of Acharon Shel Pesach is from the Sages, in which is emphasized primarily the drawing and impact from within and according to the framework of the world—through which a greater elevation is achieved, as is understood from the saying of our Sages ⁵⁵ : “The words of the Scribes are more cherished and weighty than those of the Torah.”	וְהַיּוֹם-טוֹב דְּ“אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח” הוּא מִדְּרָבָּנָן – שָׁבוּ מִדָּגֵשׁת בְּעֶקֶר הַהִמְשָׁכָה וְהַפְּעָלָה מִתּוֹךְ וּבְגִדְרֵי הָעוֹלָם – שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נּוֹסֵף עָלָיו גָּדוֹל יוֹתֵר – כְּמוֹכֵן מִמַּאֲמַר “חֲמוּרִים וְעֶרְבִים: ⁵⁵ רַבּוֹתֵינוּ וְ”לְ דְּבָרֵי סוֹפְרִים יוֹתֵר מִדְּבָרֵי תוֹרָה”
(ח)	
According to this, it is also possible to explain the connection and relationship between the occurrence of Pesach on Shabbos and its concurrence with Parshas Shemini:	עַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לְבָאֵר גַּם הַקָּשֶׁר וְהַשְׂכִּיחַ דֵּהֲקִבְעוֹת דְּפֶסַח בְּשַׁבָּת לְקִבְעוֹתוֹ בְּפָרָשַׁת שְׁמִינִי
Even though “Shabbos” and “Shemini” are two different and distinct levels—Shabbos indicates the perfection of the world, while Shemini indicates a level that transcends the world (as mentioned above in section א),	אֶף-עַל-פִּי שֶׁ“שַׁבָּת” וְ“שְׁמִינִי” הֵם ב' דְּרָגוֹת שׁוֹנוֹת וְחִלּוּקוֹת זֶה-מִּזֶּה – שֶׁ“שַׁבָּת” מוֹרָה עַל שְׁלֵמוֹת הָעוֹלָם, וְ“שְׁמִינִי” מוֹרָה עַל בְּחִינָה שֶׁלְּמַעְלָה מִהָעוֹלָם (כַּנֶּזֶכֶר), (לְעֵיל סְעִיף א'
nevertheless, the Shabbos of Pesach (regarding which it is said “mimacharas haShabbos”) is in a mode of dilug and pesichah, beyond the perfection of the world—a Shemini-like level.	הִרִי הַ“שַׁבָּת” דְּפֶסַח (שְׁעָלָיו נֶאֱמַר “מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת”) הוּא בְּאִפְּן שֶׁל דְּלוּג וּפְסִיחָה לְמַעְלָה מִשְׁלֵמוֹת הָעוֹלָם – ⁵⁷ בְּחִינָת “שְׁמִינִי”

The Rebbe

אחרון של פסח משיחות יום אחרון של פסח (בסעודת משיחה) ה'תשנ"א 1991

And from this it is understood that the aspect of “mimacharas haShabbos” (the aspect of Shemini), which is openly revealed in a Pesach that falls on Shabbos (a leap and transcendence even beyond the world’s perfection), is emphasized even more when that Shabbos of Pesach occurs in Parshas Shemini—“Shemini within Shemini.”	ומזה מוכן שבחינת “ממחרת השבת” (בחינת “שמיני”) – שנקרת בגלוי בפסח שחל בשבת (דלוג ופסיקה גם לגבי שלמות העולם) – היא בהדגשה גדולה יותר ב”שבת” דפסח שבפירשת “שמיני” – “שמיני שבשמיני”.
And in even more specific detail—the connection and relationship between the occurrence of Pesach on Shabbos and Parshas Shemini (a leap and transcendence even beyond the perfection of the world found in Shabbos—a level of “Shemini”) is emphasized in the reading of “And it was on the eighth day” [which is read] eight times (as mentioned above in section א), the “eighth level within the level of Shemini” itself.	ובפרטיות יותר – הקשר והשיכות דהקביעות דפסח בשבת ובפירשת שמיני (דלוג ופסיקה גם לגבי שלמות העולם שבשבת – בחינת “שמיני”) – מדגש בהקריאת ד”ויהי ביום השמיני” שמונה פעמים (בנזכר לעיל סעיף א’). בחינה “השמינית שבבחינת שמיני” גופא.
And of those [readings], one is during Minchah of the Shabbos on the first day of Pesach (about which it is said “mimacharas haShabbos”), and (even more so) during Minchah of the Shabbos of Shemini Shel Pesach ⁶⁰ .	וימנה – במנחת שבת דיום ראשון דפסח (עליו נאמר “ממחרת השבת”), ו(עוד יותר) במנחת שבת דיום ⁶⁰ “שמיני דפסח”.
And this idea is also emphasized in the completeness found in the days of the counting—“Seven complete Shabbosos shall there be,” complete like the six days of Creation—through the fact that within the framework of the world (the days of Creation) there is drawn a level beyond the world (“mimacharas haShabbos”).	וענין זה מדגש גם בהשלמות שבימי הספירה – “שבע שבתות תמימות תהינה” – תמימות כששבת ימי בראשית – על-ידי-זה שבגדרי העולם (“ימי בראשית”) נמשכת הבחינה שלמעלה מהעולם (“ממחרת השבת”).
That is, the seven days of the week (from Sunday to Shabbos) of the first week—which is associated with the attribute of Chesed, the first and essential attribute through which the world was built—fall during Parshas Shemini and are imbued with the revelation of the level of Shemini, which is beyond the world.	ששבעת ימי השבוע (מיום ראשון עד יום השבת) דשבוע הראשון שקשור עם מדת החסד – מדת הראשונה והעקרית שבה נעשה בגן העולם – הם בפירשת “שמיני” – שחידורים בהגילוי דבחינת “שמיני” שלמעלה מהעולם.
(ט)	
And it is possible to further elaborate and explain also the advantage of this year’s configuration (in which Pesach falls on Shabbos and on Parshas Shemini)—as it relates to the emphasis on the theme of redemption on Acharon Shel Pesach:	ויש להוסיף ולבאר גם המעלה דקביעות שנה זו (שפסח חל בשבת ובפירשת שמיני) – בנוגע להדגשת ענין הגאולה ב”אחרון של פסח”.
In addition to the fact that the festival of Pesach (“the season of our freedom”) in general is the beginning and root of all matters of redemption—even up to the ultimate and complete redemption through our righteous Moshiach—regarding which it is said, “As	נוסף לכך – נשחג הפסח (“זמן חרותנו”) בכללותו הוא התחלה ושרש לכל עניני הגאולה – עד לגאולה האמתית והשלמה על-ידי משיח צדקנו, עליה נאמר: “כימי – צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות”

The Rebbe

אחרון של פסח משיחות יום אחרון של פסח (בסעודת משיח) ה'תנש"א 1991

in the days of your exodus from the land of Egypt, I will show him wonders"—	
this emphasizes the future redemption (within the festival of Pesach itself), especially (in the final days of Pesach, and in particular) on Acharon Shel Pesach, because:	מדגשת הגאולה העתידה (בחג הפסח עצמו) בעקר (בימים האחרונים דפסח, ובפרט) ב"אחרון של פסח", כי:
a) Acharon Shel Pesach is the eighth day of Pesach, and it is known that "eighth" is associated with the concept of redemption, as our Sages said: "The harp of the days of Moshiach is of eight [strings]."	א) "אחרון של פסח" הוא "יום שמיני דפסח", וידוע ש"שמיני" קשור עם ענין הגאולה – כמאמר רבותינו ז"ל: "כנור... של ימות המשיח שמונה"
b) On Acharon Shel Pesach, the haftarah is about the topic of Moshiach: "And a shoot shall come forth from the stem of Yishai..." and the following verses describe the qualities of Moshiach ("and the spirit of Hashem shall rest upon him..." "and he shall delight in the fear of Hashem..."), and the state of the world in the days of Moshiach ("and the wolf shall dwell with the lamb...").	ב) ב"אחרון של פסח" – מפטירין בענינו של משיח: "ויצא חטר מגזע ישי וגו'" – וישאר הפסוקים שילאחריו כן בתאור מעלותיו של המשיח ("ויתהל עליו רוח ה' וגו'", "והריחו בירת ה' וגו'"), ובתאור מצב העולם בימי המשיח ("וגר זאב עם כבש וגו'")
On Acharon Shel Pesach (after Minchah) we eat the Seudas Moshiach (including also the drinking of four cups, which correspond to the four expressions of redemption),	ג) ב"אחרון של פסח" (לאחר מנחה) אוכלים "סעודת משיח" (כולל גם שתית ד' כוסות שהם כנגד ד' לשונות של גאולה),
following the custom of the Baal Shem Tov, which was revealed and publicized by the holy Rebbe (the Rebbe Maharash, of blessed memory) in the Yeshivah of Tomchei Temimim,	כמנהג הבעל-שם-טוב שנתגלה ונתפרסם על-ידי פבוד-קדשת אדמו"ר (מהורש"ב) נשמתו-עדין, (בישיבת "תומכי תמימים"
and was further explained by the holy Rebbe, my teacher and father-in-law, the leader of our generation, to the point that in our generation it has become a widespread custom, practiced increasingly by many among the Jewish people (even all those who bear the name "Yisrael") in all Jewish communities.	ונתפרש ביותר על-ידי פבוד-קדשת מורי ורבי אדמו"ר נשיא דורנו, עד שפדורנו זה נעשה מנהג פשוט והולך ומתפשט אצל רבים מבני-ישראל (ועד לכל אשר בשם ישראל יכנה) בכל תפוצות ישראל
d) And further—and this is essential: the connection between Acharon Shel Pesach and redemption is also alluded to in the Sefiras HaOmer:	ד) ועוד – וגם זה עקר: שהשיכות ד"אחרון של פסח" לגאולה מרמזת גם בספירת העמר
It was explained above (section 7) that the general concept of Sefiras HaOmer is to draw into the world "seven Shabbosos" the level of "mimacharas haShabbos,"	נתבאר לעיל (סעיף ד') שכללות הענין דספירת העמר הוא – להמשיך בעולם "שבע שבועות" – הבחינה ד"ממחרת השבת"
a level that transcends the perfection of the world (higher even than Shabbos), until "from the day after the seventh Shabbos you shall count fifty days," which is the drawing and revelation of the fiftieth gate of Binah.	בחינה שלמעלה משלמות העולם (למעלה משבת) – עד "ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום" – שזהו ענין המשכה וגילוי "שער הנז"ך" דבינה

The Rebbe

אחרון של פסח משיחות יום אחרון של פסח (בסעודת משיחה) ה'תנש"א 1991/

And in this, the connection to the future redemption is emphasized, since the primary and complete drawing and revelation of the fiftieth gate of Binah (a level completely beyond the world, and yet, in a way that it is drawn and penetrates within the framework of the world) will be in the future redemption—	ובזה מדגישת השיכות לגאולה העתידה – שהרי עקר ושלמות המשכה וגילוי "שער הנז"ן" דבינה (בחינה שלמעלה מהעולם לגמרי, וביחד עם זה – באפן שיומשך ויחדור בגדרי העולם) – יהיה בגאולה העתידה
at which time there will also be the perfection of the Giving of the Torah on the fiftieth day: "A new Torah will emerge from Me."	שאז תהיה גם השלמות דמתן תורה ביום הקמשים – "תורה חדשה מאתי תצא"
[And based on this, we can also explain the (inner) reason why after the Sefirah we customarily recite "May it be Your will that the Beis HaMikdash be rebuilt..." ⁸¹ — for the reason that now we count only as a remembrance for the Mikdash... therefore, we pray that the Beis HaMikdash be rebuilt so that we may fulfill the mitzvah properly—	ועל-פי-זה יש לבאר הטעם (הפנימי) שאחר הספירה נהגין לומר "יהי רצון שיבנה בית המקדש שהרי הטעם שעכשו אין אנו – ⁸¹ — סופרין אלא זכר למקדש... לפיכך מתפללין שיבנה – בית המקדש ונזנים המצוה בתקונה"
although this would seemingly apply to other mitzvos as well that are merely a remembrance for the Mikdash, and yet we do not find such a custom to pray immediately for the Beis HaMikdash to be rebuilt—	שיהיה גם בשאר המצוות שהן זכר למקדש, ואף-על-פי-כן לא מצוינו בהם מנהג מיוחד להתפלל תכף – שיבנה בית המקדש
because the very content of Sefiras HaOmer is the drawing and revelation of the 50th Gate, which is especially associated with the future redemption.]	כיון שהתוכן דספירת העמר הוא – ענין המשכה וגילוי ["שער הנז"ן" שישנה במיוחד לגאולה העתידה
And since on Acharon Shel Pesach there is completed the counting of the first and primary week—an echo and semblance of the complete theme of Sefiras HaOmer (as mentioned above in section 7)—	וכיון שב"אחרון של פסח" נשלמת הספירה דשבוע הראשון והעיקרי – מעין ודגמת שלמות כללות הענין – (דספירת העמר) (כנזכר לעיל סעיף ו')
it is emphasized even more in it the connection to the revelation of the 50th Gate in the future redemption.	מדגישת בו ביותר השיכות לגילוי "שער הנז"ן" בגאולה העתידה.
And it can be said that this concept is also hinted to in the specific sefirah of Acharon Shel Pesach—Malchus ShebeChesed—	ויש לומר, שענין זה מרמז גם בספירה הפרטית – ד"אחרון של פסח" – "מלכות שבחסד"
which is the conclusion and completion of all the specific sefiros within the trait of "His Chesed,"	שאמר ושלמות (כל פרטי הספירות שבמדת) "חסדו" – של הקדוש-ברוך-הוא
that this is the greatest and most essential chesed of the ultimate and complete redemption through Moshiach,	הוא החסד הכי גדול ועקרי דגאולה האמתית והשלמה, על-ידי מלך המשיח
through whom will be revealed the Kingship of Hashem throughout the world, which was created through the attribute of Chesed—	שעל ידו תתגלה מלכותו של הקדוש-ברוך-הוא בכל העולם – שנברא על-ידי מדת החסד

The Rebbe

אחרון של פסח משיחות יום אחרון של פסח (בסעודת משיח) ה'תשנ"א 1991

as it is written, "Hashem shall reign forever and ever," "And the kingship shall be Hashem's," "And Hashem shall be King over all the earth..." ⁸⁵	כמו שכתוב: "ה' ימלוך לעולם ועד", "וְהָיְתָה לֵה' הַמְּלוּכָה", "וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ" ⁸⁵ .
(*)	
And all of this is with greater emphasis in this year's Acharon Shel Pesach—which falls on Shabbos and on Parshas Shemini:	וְכָל זֶה בְּהִדְגָּשָׁה יִתְרָה בְּ"אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח" דְּשָׁנָה זוֹ – שִׁחַל בְּשַׁבָּת וּבְפָרָשַׁת "שְׁמִינִי"
a) Regarding the greatness of the day—the eighth day of Pesach—there is a stronger connection to the Geulah from the standpoint of the essence of Shabbos,	(א) בְּנוֹגֵעַ לְמַעַלַת הַיּוֹם – "שְׁמִינִי שֶׁל פֶּסַח" – מְדַגְּשֵׁת יוֹתֵר הַשִּׁיכוּת לְגֹאֵלָה מִצַּד עֲנִיָּנוּ שֶׁל יוֹם הַשַּׁבָּת
for the song of the day of Shabbos—"A psalm, a song for the day of Shabbos"—refers to the future: "a day that will be entirely Shabbos and rest for life everlasting" ⁸⁷ ,	שִׁשִּׁירוֹ שֶׁל יוֹם הַשַּׁבָּת – מִזְמוֹר שִׁיר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת – הוּא "מִזְמוֹר שִׁיר לְעֵתִיד לְבוֹא, לַיּוֹם שֶׁכֵּלּוּ שַׁבָּת" ⁸⁷ וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים
and from the standpoint of the weekly Torah portion—"And it was on the eighth day"—	– וּמִצַּד פָּרָשַׁת הַשַּׁבּוּעַ – "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי"
which, in addition to the connection between "Shemini" and redemption, emphasizes the connection to redemption in the actual content of the portion: the resting of the Shechinah in the Mishkan—	שְׁנוֹסָף עַל הַשִּׁיכוּת דְּ"שְׁמִינִי" לְגֹאֵלָה, מְדַגְּשֵׁת הַשִּׁיכוּת לְגֹאֵלָה גַם בְּתֵכֵן הַפָּרָשָׁה – עַל־דְּבַר הַשְׂרָאת הַשְּׁכִינָה בַּמִּשְׁכָּן
whose ultimate fulfillment will be in the Third Beis HaMikdash, "the Sanctuary of Hashem which Your hands have established"—in the future redemption.	שֶׁעֲקָרָה וּשְׁלֵמוֹתָהּ בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי – "מִקְדָּשׁ ה' כּוֹנְנֵנוּ יְיָ" – בְּגֹאֵלָה הַעֲתִידָה
b) Regarding the haftarah of the day (which is the conclusion and seal of the reading)—it is about Moshiach—	(ב) בְּנוֹגֵעַ לְהַפְטֵרַת הַיּוֹם (שֶׁהִיא סוּיָם וְחוֹתֵם הַקְּרִיאָה) – בְּעֲנִיָּנוּ שֶׁל מָשִׁיחַ
this emphasizes the connection to redemption also in the day's reading (since the haftarah is its completion and seal),	מְדַגְּשֵׁת הַשִּׁיכוּת לְגֹאֵלָה גַם בְּקִרְיַאת הַיּוֹם (שֶׁהַהַפְטָרָה, הִיא סוּיָמָה וְחוֹתֵמָה)
for when it falls on Shabbos, we begin reading earlier from "Aser te'aser"—hinting to the completeness of redemption, associated with the number ten, which is even beyond Shemini ⁸⁹ —"upon the tenth [stringed harp]."	שִׁכְחָל בְּשַׁבָּת – מוֹסִיפִים וּמִתְחִילִים הַקְּרִיאָה מִ"עֶשֶׂר תַּעֲשֶׂר" – שֶׁבְּזֶה נִרְמְזָת שְׁלֵמוֹת הַגֹּאֲלָה הַקְּשׁוּרָה עִם מִסְפַּר "עֶשֶׂר" (לְמַעַלָּה גַם "עַל־י עֶשְׂוֹר" – ⁸⁹ "מִ"שְׁמִינִי"
c) Regarding Seudas Moshiach—its connection to the Geulah is further emphasized also from the perspective of the third Shabbos meal, Ra'ava d'Ra'avin [=the will of wills],	(ג) בְּנוֹגֵעַ לְ"סְעוּדַת מָשִׁיחַ" – נוֹסָף בְּשִׁיכוּת לְגֹאֵלָה גַם מִצַּד "סְעוּדַת שְׁלִישִׁית" דְּיוֹם הַשַּׁבָּת – "רַעְנָא דְּרַעְוִין" [=רַצּוֹן הַרְצוּנוֹת]
in which the core idea is emphasized: the day that is entirely Shabbos and rest for eternal life.	שֶׁכֵּלּוּ מְדַגְּשׁ עַקֵּר הָעֲנִיָּנוּ דְּ"יוֹם שֶׁכֵּלּוּ שַׁבָּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים"

The Rebbe

אַחֲרוֹן שָׁל פֶּסַח מְשִׁיחֹת יוֹם אַחֲרוֹן שָׁל פֶּסַח (בְּסֵעֻדַת מְשִׁיחָה) ה'תשנ"א / 1991

And furthermore—and this is essential: from Seudas Moshiach we proceed directly to the Seudah of David Malka Meshicha on Motza'ei Shabbos Kodesh,	ועוד – וגם זה עקר: שֶׁמִּיִּסְעֻדַת מְשִׁיחָה בָּאִים תִּכְרֶה לְ"סֵעֻדַת דָּוִד מַלְכָּא מְשִׁיחָא" בְּמוֹצְאֵי שַׁבָּת קֹדֶשׁ,
that is, the revelation of Moshiach in the Seudah is in a twofold manner, and this doubling is connected to and hints at the Geulah.	הֵינּוּ – שֶׁהִגִּילּוֹי דְּ"מְשִׁיחָה" בְּ"סֵעֻדָּה" הוּא בְּאִפְּסָא כְּפֹלֶה, ⁹⁵ "לְ"סֵעֻדָּה" שֶׁיֵּה וְרִמּוֹז לְגֵאֻלָּה"
d) And regarding Sefiras HaOmer—this is the conclusion of the first and primary week, which is a semblance and reflection of the completion of the entire Sefirah process.	ד) וּבִנְגֻזֶה לְ"סִפִּירַת הָעֹמֶר" – סִיּוֹם הַשָּׁבוּעַ הָרִאשׁוֹן, וְהָעֹמֶר, מַעֲיִן וְדִגְמַת הַשְּׁלֵמוֹת דְּסִפִּירַת הָעֹמֶר
And through this is drawn the revelation of the 50th Gate, whose essence and perfection is in the future Geulah.	שֶׁעַל־יְדֵי זֶה נִמְלֶשֶׁה גִילּוֹי "שֶׁעַר הַנּוֹרָא" – שֶׁעֲקָרוֹ וְשֶׁלְמוֹתוֹ בְּגֵאֻלָּה הַעֲתִידָה
For, based on what was explained earlier (sections 1–7), that in a year when Pesach falls on Shabbos there is an emphasized completion of the Sefirah	הָרִי, עַל־פִּי הָאֱמוּרָה לְעֵיל (סִפִּירַת ד'–ו'), שֶׁבְּפֶסַח, שֶׁחֵל בְּשַׁבָּת – מְדַגֵּשֶׁת הַשְּׁלֵמוֹת דְּסִפִּירַת הָעֹמֶר
[in both ends: the level above the world, from "the morrow of the Shabbos" until "fifty days," and the drawing and revelation within the world's framework—i.e., the days of creation],	בְּשֵׁנֵי הַקְּצוּת: הֵן בְּדִרְגָּא שְׁלֵמָה מִהָעוֹלָם – ["מִמְחֻרַת הַשַּׁבָּת גו'... חֲמִשִּׁים יוֹם", וְהֵן בְּהַמְשָׁכָה, [וְגִילּוֹי בְּגִדְרֵי הָעוֹלָם – "יְמֵי בְּרָאשִׁית"
in it is further emphasized the completion of the revelation of the 50th Gate in the future redemption.	מְדַגֵּשֶׁת בּוֹ יוֹתֵר גַּם הַשְּׁלֵמוֹת דְּגִילּוֹי "שֶׁעַר הַנּוֹרָא" שֶׁבְּגֵאֻלָּה הַעֲתִידָה
And in simple terms — that the continuation of Seudas Moshiach in this farbrengen will be together with Moshiach Tzidkeinu,	וּבְפִשְׁטוּת – שֶׁהַהֲמָשָׁךְ דְּ"סֵעֻדַת מְשִׁיחָה" בְּהַתְּוָעָדוֹת זֹו יִהְיֶה בְּיַחַד עִם "מְשִׁיחָה צִדִּיקֵנוּ"
and all the more so, the Birkas HaMazon at the end of the meal will be by David, King Moshiach,	וְעַל־אֲחַת כַּמָּה וְכַמָּה – בְּרֶפֶת הַמְּזוֹן שֶׁבְּסִיּוֹם הַסֵּעֻדָּה, – שֶׁתִּהְיֶה עַל־יְדֵי "דָּוִד מַלְכָּא מְשִׁיחָא"
as our Sages said (regarding the Seudah of the future to come): after they eat and drink, they will give the Cup of Blessing to bless...	כַּמֵּאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּנִגְזֶה לְסֵעֻדָּה דְּלַעֲתִיד לְבוֹא) – לְאַחֵר שְׂאוּכָלִין וְשׁוֹתִין – נוֹתֵנִין כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה ... לְבָרֵךְ
they will say to David, "Take it and bless," and he will say to them, "I will bless, for it is fitting for me to bless, as it says: 'I will lift the cup of salvations and call upon the name of Hashem.'"	אוֹמְרִים לוֹ לְדָוִד: טוֹל וּבָרֵךְ, אוֹמֵר לָהֶם: אֲנִי אֲבָרֵךְ, וְלִי נָא לְבָרֵךְ, שְׁנֵאָמַר: "כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׁא וּבְשֵׁם ה' אֶקְרָא"
The cup of David in the World to Come will hold 221 log,	"כּוֹס דָּוִד" לְעֵלְמָא דְּאַתִּי – מֵאָתָּו וְעֶשְׂרִין וְאַחַד לֹוג, מִחֻזִּיק
as it says "כּוֹסִי רִוְיָה" – my cup overflows – and "רִוְיָה" in gematria equals that amount.	שְׁנֵאָמַר: "כּוֹסִי רִוְיָה", "רִוְיָה" – בְּגִמְטְרִיָּה הִכִּי הָיִי
And after this will be the continuation and complete fulfillment of the mitzvah of Sefiras HaOmer,	וְלֵאחֲרָי זֶה – יִהְיֶה הַהֲמָשָׁךְ וּגְמֻר וְשְׁלֵמוֹת קִיּוֹם הַמִּצְוָה דְּ"סִפִּירַת הָעֹמֶר"
not just as a remembrance for the Mikdash, but in its proper form,	לֹא בְּאִפְּסָא דְּ"זִכָּר לְמִקְדָּשׁ" – אֱלֵא ("כְּתִקּוּנָה")

The Rebbe

אָחָרוֹן שֶׁל פֶּסַח מְשִׁיחוֹת יוֹם אָחָרוֹן שֶׁל פֶּסַח (בְּסֻעֻדַּת מְשִׁיחָה) ה'תשנ"א 1991/

for in the meantime “The Merciful One will restore the service of the Beis HaMikdash to its place” —	כִּיִּן שְׂבִינְתִּים “הִרְחֵם הוּא יַחְזִיר לָנוּ עֲבוֹדַת בֵּית — הַמִּקְדָּשׁ לְמָקוֹמָהּ”
in the Third Beis HaMikdash, which will be rebuilt speedily in our days, immediately.	בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הַשְּׁלִישִׁי — וְשִׂבְנָה בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ — תִּכָּר וּמִיד מִמֶּשׁ

[NOTE: Summary

This sichah, delivered on *Acharon Shel Pesach 5751* during **Seudas Moshiach**, explores the **unique elevation** and **Geulah-consciousness** of that particular year, when:

- **Pesach both began and ended on Shabbos**
- The **Torah portion** read was **Parshas Shemini**

Key Themes:

1. Shemini and Shabbos

- **Shabbos** reflects the perfection of creation — “שְׁלֵמוֹת הָעוֹלָם”
- **Shemini**, the *eighth day*, reflects a level **beyond the world**
- When **Acharon Shel Pesach** falls on **Shabbos Shemini**, there is a convergence of **Shabbos (perfection)** and **Shemini (transcendence)**—mirroring **Geulah**, when the spiritual will fully penetrate the physical.

2. Sefiras HaOmer

- The verse “שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת תִּמְיַמֶּת תִּהְיֶינָה” (seven complete weeks) reaches deeper significance when Pesach falls on **Shabbos**, because then the counting starts from **Motzaei Shabbos**—the most literal form of “תִּמְיַמֶּת”.
- These “perfect” weeks reflect the **fusion of time and Divine light** in a way that channels both elevation from below (refinement of middos) and drawing down from Above (Shaar HaNun of Binah).

3. Acharon Shel Pesach & Mashiach

- Acharon Shel Pesach is uniquely associated with **Mashiach**:
 - The **haftarah** speaks of the coming of Mashiach.
 - The **Seudas Mashiach** reflects the era of **redemption** and the **eternal delight** of “יום שכולו שבת”.
 - **Malchus sheb’Chesed**, the final sefirah of the first week, represents **the crowning expression of Divine kindness**, to be revealed by Mashiach.

The Rebbe

אחרון של פסח משיחות יום אחרון של פסח (בסעודת משיח) ה'תנש"א 1991/

4. The Third Beis HaMikdash

- The culmination of **Sefiras HaOmer** will be the **rebuilding of the Beis HaMikdash**—restoring Sefirah not as a “זכר למקדש” (remembrance), but as it was truly intended, “כתקונה”.

Practical Takeaway

- **Live Pesach with a Geulah mindset:** Don't see Pesach as a historical event. Recognize that its spiritual power **opens the channels** for future redemption — especially when it coincides with Shabbos and Shemini.
- **Infuse your Sefiras HaOmer with depth:** Every night's count is not just a ritual. It is a spiritual construction of your inner character, a climb toward **Shaar HaNun**—the highest state of Binah and clarity, a mental state that will be fully manifest in the days of Mashiach.
- **Participate in Seudas Moshiach** with conscious intention: The Rebbe stressed that Seudas Moshiach is not symbolic—it's **real preparation** for the **imminent revelation of Mashiach**. Approach it with joy, depth, and the feeling that **Mashiach could walk in mid-farbrenge**.
- **Pray and expect the Geulah now:** When we say "יבנה בית המקדש", it's not poetic—it's literal. Demand and believe in the fulfillment of this vision **immediately**.

Chassidic Story

“He Already Drank the Fifth Cup...”

In the home of the Rebbe Rayatz (6th Lubavitcher Rebbe), Seudas Moshiach was a deeply felt event. One year, a Chossid stayed with the Rebbe during Acharon Shel Pesach and was told:

“Don't leave after the fourth cup. There's another one.”

Confused, the Chossid asked:

“But the Haggadah speaks of four?”

The Rebbe answered:

“That's true. But Mashiach drinks the fifth.”

That year, the Chossid stayed through the Seudah as the Rebbe poured a fifth cup—not with a declaration, but with a quiet smile.

The Rebbe

אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח מְשִׁיחִיּוֹת יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל פֶּסַח (בְּסֻעֻדַּת מְשִׁיחָה) ה'תשנ"א / 1991

Years later, this Chossid would say:

“It was the first time I saw someone live with Mashiach so tangibly. In that room, the fifth cup was not a gesture—it was a moment from the future.” **END NOTE]**